

Pagament per serveis ecosistèmics i limitacions de la seva aplicació a la gestió

Dr. Ignasi Puig Ventosa

Barcelona, 18 de novembre de 2015

Índex

- 1. Què és el Pagament per Serveis Ambientals (PSA) o ecosistèmics?**
- 2. Elements implicats en un PSA**
- 3. Avantatges, punts crítics i conclusions**

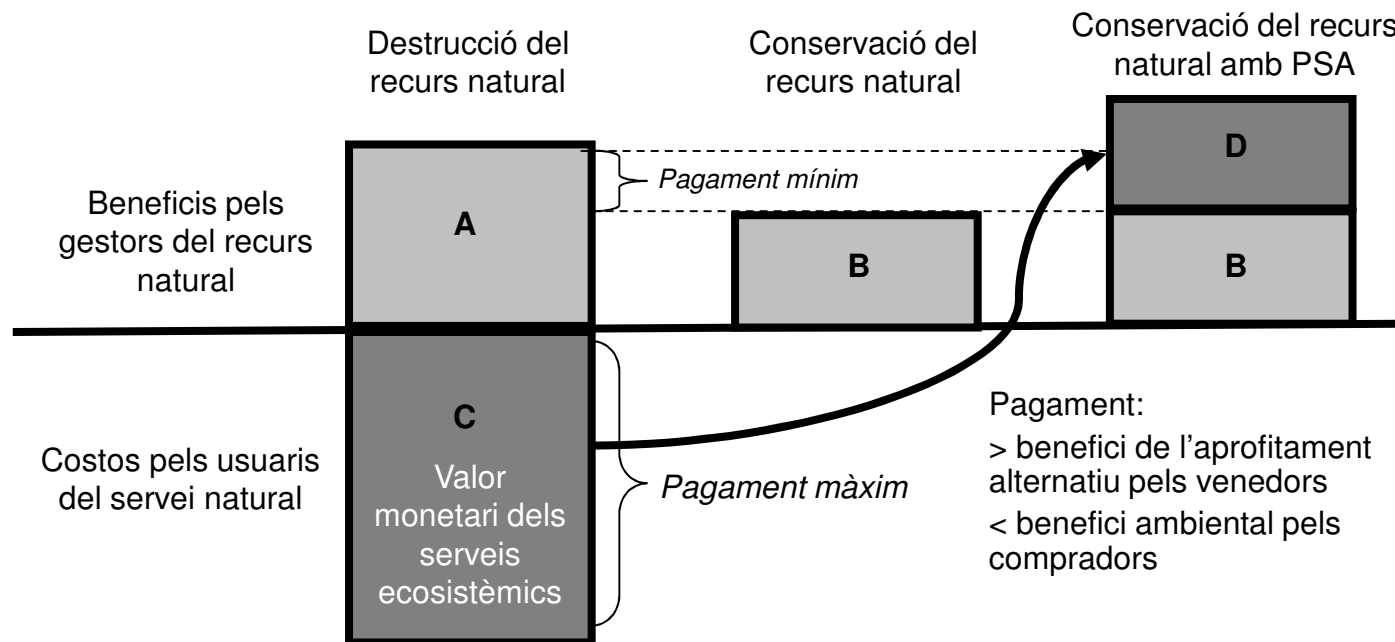

Què és el Pagament per Serveis Ambientals (PSA)?

Definició del concepte de PSA

Un PSA és una transferència de recursos (econòmics o en espècie) entre agents socials amb l'objectiu d'incentivar actuacions més sostenibles per part dels propietaris/gestors de recursos ambientals.

Elements implicats en un PSA

Principals actors implicats

En general, en un PSA es poden distingir tres tipus d'agents implicats:

- **Proveïdors del servei ambiental:** privats, comunitats locals o gestors públics que tenen la capacitat de decidir en la gestió del recurs.
- **Compradors o beneficiaris del servei ambiental:** agents que es beneficien de l'existència de l'externalitat positiva que suposa un servei ecosistèmic.
- **Intermediaris:** faciliten les negociacions entre proveïdors i compradors, i contribueixen al disseny del programa (públic o privat).

Oferents/proveïdors

Els oferents del servei ambiental són aquells agents privats, comunitats locals o gestors públics que tenen la capacitat de decidir sobre la gestió del recurs. Aquests poden ser:

- Propietaris:
 - ❖ Persones físiques
 - ❖ Persones jurídiques:
 - Empreses privades
 - ONGs
 - Administracions
Públiques
- Gestors
- Representants de propietaris o gestors

Demandants/compradors

Serveis ambientals relacionats amb biodiversitat i segrest de carboni:

- Associacions ecologistes i naturalistes
- Administracions públiques
- Organismes internacionals
- Empreses
- Altres col·lectius socials

Serveis ambientals relacionats amb qualitat de l'aigua i manteniment de conques:

- Confederacions hidrogràfiques
- Companyies embotelladores d'aigua
- Entitats de subministrament d'aigua potable
- Agricultors, aqüicultors, pescadors, arrossers i altres activitats primàries dependents de l'aigua
- Productors energètics

Serveis ambientals de bellesa escènica i recreació:

- Visitants d'espais naturals
- Practicants d'esports aquàtics i terrestres
- Caçadors i associacions cinegètiques
- Recol·lectors de bolets i altres fruits silvestres
- Sistema educatiu i investigació
- Sector serveis i turístic

Naturalasa del PSA

En funció de la naturalesa del comprador en el pagament per serveis ambientals, podem definir:

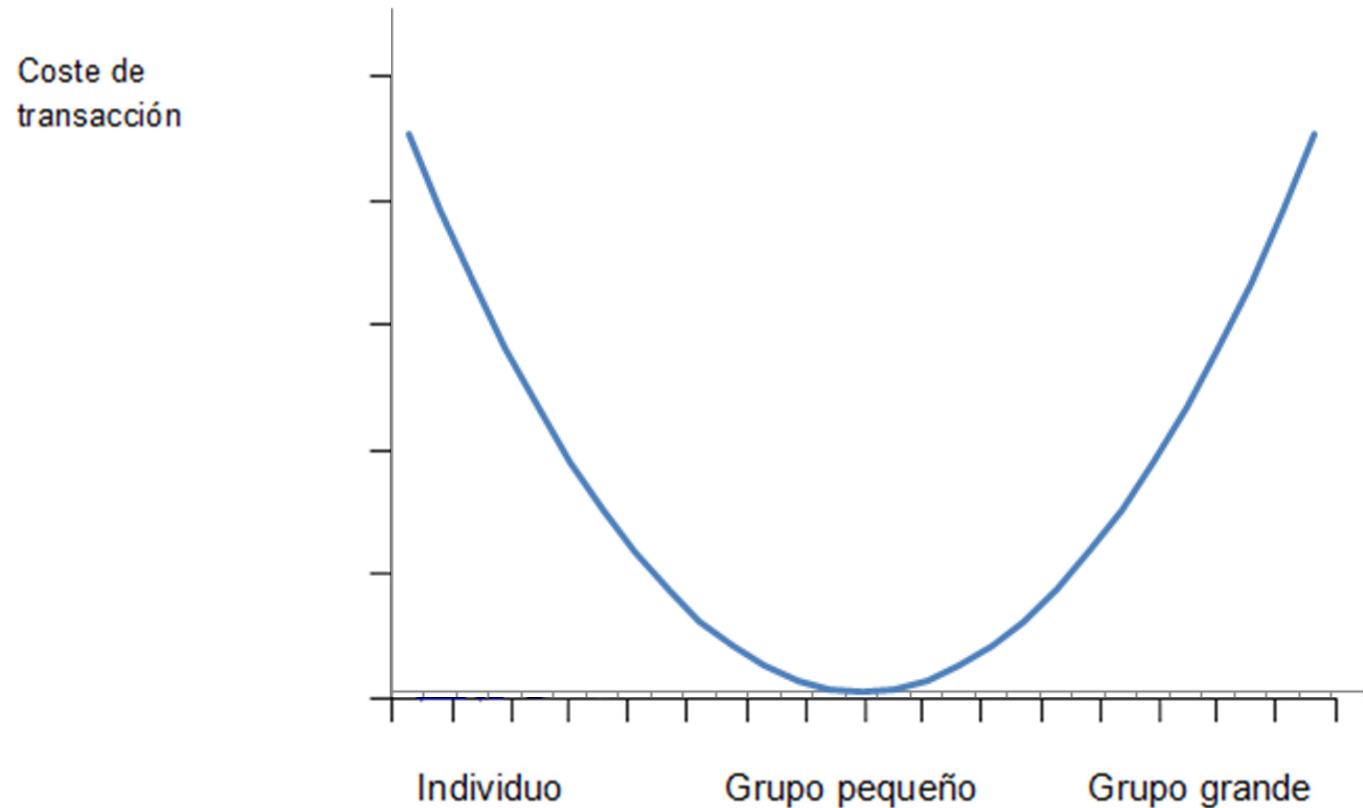
- ✓ PSA privat: els compradors son individus i empreses que es beneficien directament del servei ambiental i hi participen voluntàriament.
- ✓ PSA Públic: el comprador són les Administracions públiques actuant com a representant dels interessos de la societat en conjunt.
- ✓ PSA híbrid: els compradors són ONGs, fundacions i altres organitzacions. En aquest cas, els compradors no en són els directes beneficiaris, però paguen pels serveis ambientals que beneficien a la societat i al medi ambient en general (com els PSA públics) i de manera voluntària (com un PSA privat).

Costos de transacció

Hi ha 3 grans categories de **costos de transacció** en un PSA:

1. Costos d'informació
2. Costos de negociació i presa de decisions o contractació
3. Costos de supervisió, aplicació i compliment

Criteris generals en un PSA

- **Condicionalitat:**

- La relació entre serveis ambientals i actuacions dels proveïdors ha de poder ser quantificada;
- Es realitzen activitats de control.

En molts casos, el compliment d'aquestes dues condicions és molt difícil científicament i/o econòmicament inviable pels costos de transacció associats.

- **Addicionalitat:** el PSA contribueix al proveïment de serveis ambientals que d'altra manera no es produirien.

Altres aspectes d'un PSA

Actualment **no hi ha a l'Estat un marc legislatiu** que expliciti la creació de programes de PSA, però hi ha base legal per a la seva justificació. Per articular-los es proposa:

- Esquemes de financiació entre privats amb figures de dret privat.
- Figures de dret públic:
 - Subvencions
 - Convenis
 - Etc.
- **Dues opcions:**
 - PSA que remuneren el proveïment d'externalitats positives.
 - PSA que remuneren la reducció d'externalitats negatives.
- **Possibilitats:** preu fix o subhasta.

Exemples de PSA a l'Estat

Exemples de programes PSA a l'Estat espanyol:

- Sèlvans (Girona).
- Recol·lecció de bolets (Poblet, Soria).
- Convivència amb el llop (Álava).
- Protecció contra incendis (Matadepera).
- Contracte Agrari Reserva de la Biosfera (Menorca).
- Qualitat de l'aigua per a embotellar (Sant Hilari de Sacalm)
- Pagar per accedir a certs espais naturals

Els serveis ambientals que tenen major presència en mecanismes de PSA són el **segrest de carboni** per a la mitigació del canvi climàtic, els serveis de **millora de la qualitat de l'aigua**, el manteniment de **conques hidrogràfiques** i la **conservació de la biodiversitat**.

Avantatges, punts crítics i conclusions

Avantatges

- Pot fer de contrapès als incentius a la degradació ambiental, que moltes vegades tenen caràcter econòmic.
- Possibilitat de mobilitzar recursos addicionals per a la conservació del patrimoni natural:
 - involucrant nous actors;
 - afavorint la creació de nous instruments d'ajuda per part de l'AAPP.
- Potencial reforç a les entitats locals/territorials en la gestió del territori.
- Responsabilització dels propietaris/gestors dels recursos naturals.
- Més flexibilitat que les polítiques “comandament i control”.
- Fa evident a la societat la importància dels serveis, mitjançant la disponibilitat a pagar dels compradors.
- Eina d'educació ambiental: es pot associar a producció de material informatiu i recerca científica.

Punts crítics

- Riscos de la mercantilització de la natura -> possible afebliment de les motivacions ètiques i de la relació entre comunitats i natura, possible desincentiu a la conservació si el preu disminueix.
- Problemes associats a la valoració monetària.
- Necessitat de garantir condicionalitat (i addicionalitat?), i de decidir nivell de diferenciació (fins a quin punt el pagament ha de dependre de les característiques del territori a conservar).
- Possible creació de desigualtats entre territoris.
- Evitar incentius perjudicials.

Conclusions

- **Un PSA és efectiu per a la conservació quan:**
 - La barrera per a la conservació és principalment el factor econòmic i una petita remuneració pot canviar les decisions individuals dels propietaris o gestors de recursos naturals.
 - Els drets de propietat i el servei ambiental estan ben definits.
 - Es poden identificar compradors i proveïdors, i és possible una transacció entre aquestes dues categories d'actors.
- **Els PSA (en particular els privats) no són un mecanisme gaire estès ni a Espanya ni a Europa en general.**
 - Normativa mediambiental àmplia.
 - Limitacions intrínseques i pràctiques.
- **La noció de PSA i els criteris de condicionalitat/addicionalitat poden ajudar a orientar polítiques públiques.**

Gràcies per l'atenció!

Dr. Ignasi Puig Ventosa

ipuig@ent.cat

[@I_PuigVentosa](https://twitter.com/I_PuigVentosa)

www.ent.cat